

# Delavska Pravica

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izbija vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.—, ~ Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrt leta Din 10.—, za pol leta Din 20.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na uprave Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 22, L. nad. Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.908

## Naša mladina

Tako radi se spotikajo nekateri nad mladino. Očitajo ji, da nima idealizma, da je materialistična, da ni v njej altruizma, ampak sam egoizem, da v današnji mladini ni nobenega zanosa, nobene požrtvovalnosti itd. In vendar, kako krivico delamo današnjemu mlademu rodu. Saj je skoraj ravno nasprotno res kot mislimo, da je. Čim večji je materializem okrog in okrog, tem močnejši je klic mlade duše po idealizmu. Čim bolj živo nam stopa vsak dan pred oči egoizem, tem krepkeje kliče mladina k ljubezni in skupnosti. Čim večja in gorostasnejša je laž današnje nedemokratske demokracije (le Zelenovo pogledite), tem očitnejši je klic mladine po resnici in odkritosti.

Kdor je bil v nedeljo na občnem zboru Mladinske zveze JSZ, je to moral videti, tudi če bi ne bil hotel. Ne mislim na oficijelna poročila odbornikov. Tudi v njih je bilo polno zanosa, mladostnega in pesniškega (tajnikovo poročilo), polno resnega razglabljanja in realnega gledanja, a vendar, to je bilo že prej naštudirano. Bilo je vzeto iz srca in razuma, to smo čutili. Pa če bi kdo vendarle tega ne hotel priznati, ga je morala naravnost osupniti prosta debata fantov iz delavskih revirjev. Debata o zunanjem navednem krščanstvu in notranjem, resničnem krščanstvu, o nujni povezanosti s Cerkvijo in zato tudi z duhovščino je po svojem globokem gledanju in resnem razmotrivanju vredna pastoralne konference. Zahteva po disciplini in delu organizacije in to ne iz centrale ven, ampak od zunanjih fantov, kaže ne le veliko živelnost v organizacijo, ampak tudi globoko razumevanje v duševnost fanta-delavca. Če bi govoril o kak profesor, se ne bi čudil, a da na to pridejo in to zahtevajo fantje sami, človeka osupne. In to da misliti. Razgovor o odnosu do drugih organizacij, zahteva po medsebojni pomoči, po samostojnosti, zahteva po jasnem, našem programu in čimprejšnjem kongresu, vse to bi kvečjemu pričakoval od starih borcev, dozorelih mož. Če pa je to govorila, če je to zahtevala mladina, je to mnogo, je to veliko, je to živa resnica, ki je in mora, pa tudi bo meso postala.

Organizacija, ki ima tako mladino, je dobra, je zdrava. Njej se ni treba bati prihodnosti. Notranje zdravje bo prekrvasilo tudi zunanost in premagalo vse ovire do izvedbe tega, kar hoče.

### PRAVILNIK O ZAPOSLOTVI INOZEMCEV

Ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje je izdalo nov pravilnik za zaposlitev inozemskih delavcev. O tem bomo izpregovorili še natančneje, ko izide v »Službenem listu« Dravske banovine.

## Tržiški predilničarji v borbi za kolektivno pogodbo

Že meseca julija letos je delavstvo tvrdke Glanzmann & Gassner po svojih strokovnih organizacijah predložilo podjetju osnutek kolektivne pogodbe. Namen te pogodbe je bil v glavnem ta, da se obstoječe delovne in plačilne razmere uredi pogodbeno.

Pogodba sama ni predvidevala kakih znatnih novih obremenitev za podjetje. V kolikor je šlo za nove obremenitve, so se iste nanašale na odškodnine zaradi zadržka od dela v smislu določb §§ 219., 220. in 221. obrtnega zakona.

Podjetje je sklenitev take pogodbe načelno odklonilo in se pri tem sklicevalo, da ostale istovrstne tvrdke še nimajo kolektivnih pogodb, izvemši litijske predilnice. Odkrito rečeno, da nismo pričakovali, da bo tvrdka Glanzmann & Gassner zavzela tako stališče napram upravičenim zahtevam delavstva. Stališče podjetja moramo zato smatrati, da hoče ohraniti absolutno samovoljo pri urejanju delovnih in plačilnih razmer. Pri tem ne trpi podjetje nikakih posredovalcev, čeprav formalno priznava strokovne organizacije. Kljub temu so se vršile tri razprave, katere je sklicala in vodila Inspekcija dela. Na teh razpravah se je iskalo način, kako bi bilo mogoče tudi brez kolektivne pogodbe rešiti nekatera pereča vprašanja, kakor mezdni sistem, odškodnine po že zgoraj navedenih paragrafih obrtnega zakona, zaposlitev delavstva v primeru pomanjkanja dela itd. V teh vprašanjih se je med podjetjem in zastopniki delavstva dosegel sporazum, ki naj bi veljal do sklenitve kolektivne pogodbe.

Ob zaključku tridnevne razprave pa je zastopnik podjetja izjavil, da to, o čemer sta se obe stranki sporazumeli, ne more biti sporazum med podjetjem na eni ter strokovnimi organizacijami na drugi strani, ker bi se tak napisan in podpisan sporazum mogel smatrati za kolektivno pogodbo,

česar pa podjetje ne mara. S tem je podjetje razbilo pogajanja in pokazalo, da ni za sporazum s predstavniki delavstva. Podjetje bi sporazumne točke sicer objavilo na tovarniški oglasni deski tako, da ne bi izgledalo, da je to pismen sporazum z zainteresiranimi strokovnimi organizacijami. Seveda bi vsebino razglasa podjetje vsak čas tudi lahko v celoti ali delno razveljavilo z objavo na oglasni deski.

V nedeljo, dne 6. oktobra 1935 so vse tri strokovne organizacije sklicale shod, da obrazložijo delavstvu potek razgovorov s podjetjem. Shoda se je udeležilo nad 800 delavcev in delavk tvrdke Glanzmann & Gassner. Delavstvo je z ogorčenjem sprejelo poročila o poteku razgovorov, zlasti pa ni moglo doumeti stališča podjetja. Soglasno je bila sklenjena naslednja resolucija, ki se glasi:

Delavstvo predilnice Glanzmann & Gassner, zbrano na zborovanju dne 6. oktobra v Tržiču, je po zaslišanju poročil o pogajanjih radi sklenitve kolektivne pogodbe soglasno sklenilo:

1. Da odločno zahteva, da se delovno in plačilno razmerje uredi s pismenim sporazumom, dokler se ne sklene kolektivna pogodba, ter izjavlja, da se bo za to borilo tudi s skrajnimi sredstvi.

2. Da pooblašča zastopnike svojih strokovnih organizacij, da stopijo s podjetjem ponovno v stike in ga skušajo še enkrat pridobiti za sklenitev sporazuma oziroma kolektivne pogodbe, ker je ista utemeljena v zakonu o zaščiti delavcev, kakor tudi v obrtnem zakonu.

K vsej stvari dodajamo samo še to, da naj se nihče ne čudi, če tako stališče podjetnikov slednjič prisili delavstvo, da se v obrambo svojih upravičenih zahtev posluži skrajnih razpoložljivih sredstev.

## Stavka na Količevem

### Namerno napačna poročila

Nekdo, ki pa prav gotovo ni iz delavskih vrst, je raztrobil novico, da je stavka v papirnici na Količevem že končana. Seveda to ni res. S takimi poročili pač nameravajo zanimanje javnosti ubiti in tudi ostalo delavstvo uspavati. Resnica pa je, da stavka žalibog še traja in bo trajala mogoče še par mesecev.

### Zgrešena taktika

Podjetnik se namreč poslužuje popolnoma zgrešenih metod. Ko bi takoj v začetku spora priznal organizacijo in dosledno temu se tudi z njo pogajal, bi si prihranil delo za razne okrožnice. Uspeh tega bi bil skoraj gotovo ta, da bi bil spor že končan. Z okrožnicami je pa dosegel ravno nasprotno. Delavstvo je bilo prepričano, da ne mara delavske strokovne organizacije, da se torej sploh ne mara razgovarjati z njim kot s celoto. — Končno se je le moral pogajati. Sicer niso še mogla tri pogajanja ustvariti razmer, da bi se stavka končala, vendar je pa vsako pogajanje razčistilo vprašanja tako, da bi pri dobri volji moglo priti do sporazuma. Mogoče bi bil potreben le še eden ali samo par razgovorov. Te podjetnik zavlačuje. Ima zopet nesrečno roko. Pripravljenost delavstva za likvidacijo spora skoraj gotovo pravilno ne ocenjuje. Meni, da je od-

pornost delavstva že toliko oslabela, da je gospodarsko že sestradano, tako da je potrebno le še nekaj tednov, pa bo klenilo samo na kolena. Dosedaj se je v tem pogledu še vedno zmotil, pa se bo tudi tokrat.

### Mi vemo,

da moramo zdržati brezpogojno in tudi homo. Tako postopanje voljo našo tako rekoč zjekleni. Naša borbenost je še nezlomljiva, zlasti še zaradi tega, ker čutimo, da nismo sami, ampak da stoji za nami vse pošteno delavstvo. Zato je naše geslo: Vztrajati do konca.

### Tečaj JSZ v kamniškem okraju

Kakor že javljeno po okrožnici in v »Delavski Pravici«, bo začetek tečaja nepreklicno v nedeljo 13. t. m. točno ob 8. uri zjutraj. Nadaljuje se pa zopet v nedeljo 20. t. m. istotam, to je v Šmarci pri Vavpotiču. Vsi krajevni, obratni in org. zapupniki ter odborniki skupin JSZ naj se tečaja gotovo udeležijo. Kdor se še ni prijavil, naj kar pride in se tam prijavi. Oddaljenejšim bo kosilo plačala centrala. (Sv. maša za udeležence je ob 7. uri v Šmarci.)

Tovariši! Naprej za popolno izvedbo krščansko socialnega programa v korist vsega delavstva.



# Manifestacije za spomenico JSZ se nadaljujejo

## Delavsko zborovanje v Ljutomeru

Vkljub trgatvi, ki se je ponekod že pričela, ob kateri so naši viničarji večkrat tudi ob nedeljah zaposleni, se je vendar zbralo v nedeljo 6. oktobra precejšnje število viničarjev k zborovanju, katerega je vodil tov. Rozman Martin, član viničarske organizacije pri Sv. Miklavžu. Udeležili pa so se zborovanja tudi slatinski delavci iz Radenc v prav častnem številu in poljedelski delavci s Cvena.

Po lepih uvodnih in pozdravnih besedah predsednika zborovanja je povzel besedo načelnik Strokovne zveze viničarjev, tov. Mir Andrej. Govornik je v govoru o današnjem položaju delavstva na kratko orisal, kako se kršijo pravice delavstva na celi črti, da se vsa delavska zakonodaja več ali manj prezira. Ne priznava se delavstvu pravica združevanja, dočim se lahko teh pravice vedno in povsod v polni meri poslužujejo delodajalci. Navajal je dalje, kaj čaka delavca, ko je že izrabljen. Odpust iz službe, cesta, beraška palica, izgon v domovinske občine, kjer je tak delavec navadno »preskrbljen« v živinskih hlevih, z zaničevanjem, gladom, mrzdom, mrčesom.

Potem je prevzel besedo tov. Kores Martin iz Maribora, ki je v prav poljudnem govoru poudarjal, da ni kriva takega vesplošnega pomanjkanja in stradanja delavskih množic le kriza, ampak današnja nekrščanska kapitalistična družba, katera pozna in ceni le delavčevo delovno

moč, zavrgla pa je dostojanstvo delavca kot božjo podobo. Povedal nam je tudi primer iz lastne izkušnje, kako znajo nekateri ljudje — tudi oblastni organi — deliti državne zakone v dve vrsti. Eni, kateri se morajo vedno strogo in natančno izvajati, in drugi, to je delavski, katerih ostrine se lahko svobodno omilijo, ako se zdi to komu primerno in potrebno.

Za svoja stvarna izvajanja je govornik žel splošno odobravanje, nakar je potem tov. Mir Andrej prečital spomenico Jugoslovanske strokovne zveze, katera je bila soglasno sprejeta.

Enourno in lepo uspelo zborovanje je nato predsednik zaključil z besedami: »da bo vsa delavska zakonodaja pomenila le tedaj nekaj, ako bo za njo na straži številna in močna strokovna organizacija zavednih delavcev.«

Tako smo vkljub potrganim letakom in na tihem organiziranem bojkotu od gotove strani vendarle zborovali. Slišimo, da dobimo v Ljutomer skoraj pomoč, še eno delavsko organizacijo. Prav! Ako bodo delali za delavce, in se res borili za delavske pravice in koristi — so nam dobrodošli, kar pa ne verujemo. Ako pa prihajajo z namenom, da bi razdrali ter se sčasoma prelevili iz zelenih v »rumenek« delavske organizacije, potem pa so že obsojeni, ker bo naše delavstvo že znalo z njimi obračunati. Zato — pozor!

## Javno zborovanje v D. M. v Polju

V nedeljo, dne 29. sept. t. l. se je v Prosvetnem domu v D. M. v Polju vršilo javno zborovanje vevškega in ostalega delavstva, da da primeren poudarek spomenici, ki jo je poslala JSZ z ozirom na težki položaj delavstva na vsa merodajna mesta z zahtevo, naj se pokrenejo vsi potrebni koraki za zboljšanje teh razmer. Zborovanje je otvoril tov. Vidregar Jože, predsednik tukajšnje skupine papirničarjev, in podal besedo tovarišu Sotlerju, ki je podrobno razložil zahteve, ki jih vsebuje spomenica JSZ. — Poudarjal je, da se bodo zahteve delavstva uvaževale in izpolnile le tedaj, če se jih bo delavstvo zavedalo in si jih znalo tudi z dosledno borbo priboriti.

Drugi govornik tov. Križnik iz Trbovelj, borben rudar, je orisal težki položaj in borbe delav-

stva. Vso težo križe hočejo skoraj povsod kapitalisti prevaliti na rame že itak slabo plačanega delavstva, in to z zniževanjem plač in poslabševanjem in brskiranjem socialne zakonodaje. Krivice, ki se gode delavstvu, so na splošno vnebovpijoče. Za primer je navajal razmere rudarskega delavstva, ki si za sramotno plačo v vedni življenjski nevarnosti služi svoj borni kruh. Delavstvo brez razlike barv mora te zahteve podpreti in si jih izvojevati. Zavedati se moramo, da kolikor bomo imeli moči, toliko bo tudi pravice. Navzoče delavstvo je burno odobravalo izvajanja govornikov in živahno poseglo v debato.

Naša naloga je sedaj, povsod in kjerkoli poudarjati in zahtevati izpolnitev teh naših minimalnih potreb in zahtev.

## Viničarjem službeno stalnost

V nadaljevanju o potrebi službene stalnosti za viničarje hočem v naslednjem kolikor mogoče na kratko omeniti razne koristi, ki bi jih imeli viničarji, ako bi se jih tolikokrat brez vzroka ne preganjalo iz službe.

Skoraj vsak viničar ima nekaj deputatne zemlje, katero bi gotovo bolj racionalno obdeloval, ako bi bil stalen. Dobil bi več pridelka in s tem več sredstev za preživljanje v času, ko ni zaposlen na vinogradniškem posestvu. Stalni viničar bi bolj skrbel za krmo in bi marsikateri lahko imel več živine, s tem pa tudi več dohodkov. Mnogi bi tudi skrbeli za zbiranje gnojnice, z njo zboljšali travišča in pridelali več krme za govedo. Živinoreja je namreč za mnoge viničarje glavni vir dohodkov. Od izkupička za živino si viničarji morejo nabaviti obleko, obutev in razno, česar z nestalnim dnevnim zaslužkom od 3 do 8 Din dnevno skoraj ne morejo. Na primer: kmečki viničar zasluži pri vinogradu svojega gospodarja letno največ 50 do 100 din. Ta zaslužek mu komaj zadostuje za sol, petrolej in vžigalice. Pa še zato mnogi ne zaslužijo, ker plačujejo kmečki vinogradniki rajši v naturalijah kakor pa z denarjem.

Pa tudi vinogradniki bi imeli mnogo koristi od stalnih viničarjev. Ako bi se viničarji zavedali, da jih gospodarji ne bodo v jeseni za vsako malenkost podili iz službe, bi brez dvoma bolj vestno in natančno obdelovali vinograde. Stalen viničar ima interes na lepem vinogradu. Saj je ta tudi njemu v veselje in ponos. Od dobro obdelanega vinograda pa ima gospodar večje dohodke. Večina naših gospodarjev ima pri vinogradu tudi sadonosnike, kateri pa zelo trpijo radi pogostega menjavanja viničarjev. Za eno ali dve leti viničar

sadnemu drevju ne posveča toliko pažnje, kakor pa, če bi bil siguren, da bo vsaj deset let lahko v službi pri enem gospodarju. Znan mi je slučaj, da je kmečki viničar svojemu gospodarju vzgojil in še potem oskrboval čez 40 sadnih dreves brez vsake odškodnine. Pa je gospodar pri nekem malenkostnem sporu z viničarjem istemu odpovedal službo v pijanosti in nepremišljenosti. Viničar se je preselil, a dotični sadonosnik pa je v žalostnem stanju.

Med stalnim viničarjem in gospodarjem bi se tudi bolje uredile plače, ker bi eden in drugi lažje spoznal nujne medsebojne potrebe in težkoče. Viničar rabi, gospodar pa navadno razpolaga z marsikaterim drugim še bolj kakor z denarjem. Marsikateri viničar bi si sam popravil in urejal stanovanje, bolj pazil na vinogradnikov inventar, za kar sedaj nima volje, ko je »povsod doma in nikjer«. Nadalje bo imel stalni viničar več smisla za svoj poklic, več veselja do svoje strokovne izobrazbe. Izostalo ali vsaj zmanjšalo bi se stalno najemanje tujih ljudi, kateri so v mnogih slučajih vse drugo kakor pa dobri in pošteti viničarji. Odnosaji med viničarji in vinogradniki bi bili gotovo v mnogih slučajih bolj prijateljski, več zaupanja bi imela eden do drugega — kar pogosto opažamo že sedaj — kot je to pri novih viničarjih. Gotovo pa bi prišel do večjega izraza tudi čut poštenosti pri mnogih viničarjih, za katero sedaj nimajo smisla, češ: »sem tak ali tak, gospodar me itak lahko ob prvi priliki požene iz službe.« Vsak viničar bi se namreč poslej — ako bi imel pravico službene stalnosti — dobro premislil, preden bi napravil kako neumnost, za katero bi ga gospodar imel pravico odsloviti.

Spominski dan ob obletnici tragične smrti pok. kralja Aleksandra I. so v sredo v tihi žalosti praznovali po vsej državi. V večjih mestih so bile svečane komemoracije na javnem prostoru, katerih so se udeležili zastopniki društev kakor meščani v mnogobrojnem številu. Za časa spominskih svečanosti je počivalo vsako delo.

## K znižanju uradniških plač

smo hoteli že v prejšnji številki »Delavske Pravice« povedati svoje mnenje, pa nam to ni bilo mogoče.

Za lažje razumevanje znižanja plač prinašamo danes tabelo, ki nazorno pokaže, kako je bilo to znižanje zamišljeno in koga najbolj občutno zadene.

Skupina	Prejemki znižani v %		
	za samca	za por. s 3 otr.	
A) uradniki	I	0	2·9
	II	0	2·9
	III	3·5	4·2
	IV	3·9	8·2
	V	4·5	10·4
	VI	4·8	11·5
	VII	5	12·5
	VIII	5	13·2
	IX	6	14·7
	X	6·2	15·4
B) zvaničniki	I	7·4	17·3
	II	9	20
	III	14·4	23·4
C) Služitelji	I	6·5	18·8
	II	7·8	21·2

Iz tabele je jasno razvidno, da so bile s tem znižanjem najbolj prizadete uradniške družine in sicer čim bolj številne, tem občutnejši je bil udarec. Ta način znižanja plač moramo mi, krščanski socialisti, odločno grajati, ker nosijo največje breme najnižje kategorije uradništva, v drugič pa družine, katere moramo po svojih načelih do skrajnosti braniti.

V zadnjih dneh čitamo po časopisih izjave raznih ministrov, da bo naredba o znižanju uradniških prejemkov spremenjena. Po teh izjavah pričakujemo, da se bo to vprašanje v najkrajšem času in tudi pravično rešilo.

## Občni zbor Mladinske zveze

V nedeljo 6. oktobra se je vršil v Delavski zbornici prvi redni občni zbor MZ. Udeležili so se ga zastopniki vseh skupin.

Na občnem zboru smo sprejeli tudi tri važne sklepe: 1. Pozimi bomo priredili poseben tečaj za članstvo Mladinske zveze. 2. Spomladi skliče-mo skupno z JSZ in novoustanovljenim študijskim krožkom kršč. socialistov kongres krščanskih socialistov za vso Slovenijo. 3. Mladinska priloga »Polet« naj izhaja odslej redno vsak mesec ter v povečanem obsegu.

Občni zbor je potekel lepo in v največji skladnosti. Pokazal je delo MZ, ki se je v preteklem letu sicer morala boriti s hudimi začetniškimi težavami, vendar pa si je po zaslugi navdušenih in zavednih članov utrla pot ter bo tako v novem letu mogla uspešneje in še z večjim zaletom vršiti med delavstvom svojo veliko kulturno in socialno-vzgojno nalogo. — Obširnejše poročilo o občnem zboru in našem dosedanem delu bo prinesel prihodnji »Polet«.

Z omejitvijo preseljevanja viničarjev bodo imele manj poslov in sitnosti tudi občine, šole in župni uradi. Samo iz navedenega more vsak uviden človek presoditi, koliko vsestranskih gospodarskih pa tudi moralnih koristi bi bilo, ako bi se viničarjem z zakonom zajamčila službena stalnost.

Kot pisec tega članka bi želel, da bi se k temu vprašanju oglašili tudi drugi viničarji. K. J.



## Na račun

Težki in veliki dogodki se dogajajo v Afriki. Toda ti dogodki se tičejo celotnega človeštva, zlasti pa delovnega razreda. V teh dogodkih imamo zopet vzoren primer. Na zunaj govore sicer o kulturnem poslanstvu te ali one države, v gospodarskem podvigu zanemarjene Abesinije,

V pripravah za vojno z Abesinijo so povzdignile besedo vse velesile. Na demokratično struno je pa zlasti udarila Anglija in se predstavila svetu kot nekaka varuhinja nedolžnih Abesincev. Kako je pa v resnici? Angleži dobro vedo, da bi dobili v Italiji nevarnega konkurenta, če bi zasedla Abesinijo. Saj izvira v njej modri Nil. Toda končni cilj Italije ni samo Abesinija. Italija gre za tem, da ustvari v **vzhodni Afriki** kraljestvo, ki ne bi bilo majhno. To kraljestvo bi tvorile dežele Eritreja, Abesinija, Somalija. Njeni načrti gredo še dalje. Iz Libije bi prodirala proti jugu, kjer ji je Francija odstopila že precejšnja ozemlja. Italija je hrepeni po Tadskem jezeru, ki leži na jugu Sahare. Iz Tripolitanije je že projektirala železnico proti temu jezeru. Odtod dalje padajo njene oči na divši nemški Kamerun, ki leži ob Gvinejskem zalivu. Skratka, Italija hoče ustvariti severno-vzhodno afriško državo. Če bi se Italiji posrečilo to, bi prišle angleške južnoafriške naselbine v klešče. Tega Anglija ne bo pustila, zato tako oster odpor in naenkrat taka ljubezen do demokracije in do nedolžne Abesinije. Nevarnost pa je, da ne bo ostal ta spor samo v Afriki.

Dejstvo je, da so nekatere dežele, zlasti v Evropi, preobljudene in da ne morejo več preživljati svojih prebivalcev. Vse, kar je ustvarila narava in še ustvarja, je skupna last vsega človeštva, ker je vse to zaradi njega. Zato ima dotični narod, ki je postal prevelik in ne more več živeti na svojem dosedanem ozemlju, pravico do nove zemlje v tolikem obsegu, kolikor je potrebuje. Toda ne sme siliti tja, kjer je že naseljen drugi narod, ampak tja, kjer še ni nihče naseljen. Avstralija n. pr. bi mogla prerediti nad 100 milijonov ljudi. Ima pa le 10 milijonov prebivalcev. Torej še 100 milijonov ljudi bi imelo samo v Avstraliji možnost eksistence.

Če je tako, čemu torej razne osvajalne vojne proti narodom — domačinom? Ko bi bilo evropskim državam v resnici le za to, da ustvarijo eksistenco svojim odvisnim narodom, bi se take zadeve uredile sporazumno mirnim potom. V takem primeru bi bila taka naselitev res akt kulturnega napredka, nižje kulturno stoječi narodi domačini bi mogli tako naselitev pozdraviti kot blagoslov. Priseljeni narod bi namreč kultiviral še neobdelano zemljo in ustvarjal v zapuščenih krajih nove kulture. V mirnem sožitju z novodolnimi bi ta kultura zajela tudi domačine.

Toda tako zvane evropske kolonialne države ne gledajo vprašanja kolonij iz tega stališča. Glavna gonilna sila je bogastvo, in sicer na račun drugih.

V teh bojih krvave ljudstva na obeh straneh. Ko so boji končani, pride v deželo kapitalist, se polasti naravnih bogastev dežele, zaslužnjene domačine uporabi kot glavno sredstvo za pridobivanje bogastva. Zato je toliko krivic, v kolonijah evropskih držav. Njihova bogastva so iztisnjena iz krvi, vselitev tujev domačinom ni v blagoslov,

Delovno ljudstvo bi moralo zahtevati prav odločno, da kolonialno vprašanje ne rešujejo kapitalisti, ampak narodi sami pod varstvom mirovne veje.

## Mladinska zveza v Kranju

V soboto 12. t. m. zvečer ob 8 ima naša MZ občni zbor v prostorih pisarne JSZ v Delavskem domu. Na dnevnem redu je tudi volitev novega odbora. Dolžnost vseh članov je, da se občnega zbora zanesljivo udeležijo ter pripeljejo s seboj še druge, ki bi lahko sodelovali pri delavskem kulturnem in vzgojnem delu. Takoj po občnem zboru bodo morali poprijeti z vso vnemo za delo.

## 9951 : 8379

Teško je pisati o vprašanih, ki so bila že šestokrat premeta tako po časopisju kot raznih anketah. Vedno je namreč treba ponavljati eno in isto stvar, vendar pa se kljub temu ne premakne z mrtve točke.

Tako usodo doživlja naše pokojninsko zavarovanje Bratovskih skladnic. Koliko se je že o tem vprašanju pisalo, debatiralo, razpravljalo in od vseh mogočih strani utemeljilo, pokazalo na vse zle posledice, ki so deloma že tu, deloma prihajajo, pa vendar rezultat vsega — nič in zopet nič.

Zaradi tega stojimo pred polomom enega najstarejših zavarovanj našega delavstva. Pred polomom. Gospodje za zelenimi mizami se ne zavedajo prav, kaj ta beseda za 10.000 delavcev pomeni. Ako bi se, bi tega vprašanja ne reševali na način, da vedno ostaja vse pri starem, t. j. zavarovanje brez potrebnih sredstev.

V maju 1935 je sicer izšla uredba o sanaciji pasivnih Bratovskih skladnic v državi. Vendar pa vsled svoje pomanjkljivosti ni niti malo izboljšala položaja. Skratka, izvajala se ni, kot se pri nas nešteto socialnih zakonov in uredb ne izvaja, in so nam samo za okrasek.

Po uredbi je bilo rečeno, da imajo vse Bratovske skladnice v državi prispevati po 10% od zbranih prispevkov (delavcev in delodajalcev) za pokojninsko zavarovanje. Brat. skladnice so to tolmačile po svoje in nekatere prispevale po par odstotkov. Edino ljubljanska je v tem pogledu storila svojo dolžnost. Pri njej je pa seveda to isto kot bi deval sebi iz enega žepa v drugega.

Dalje se je obdavičel premog, ki se k nam uvaža po rečni plovi, in to rjavi premog in briket 10 Din za tono, črni premog 40 Din in koks 50 Din za tono. S to obdavičitvijo so bile baje prizadete samo bečinske tovarne cementa, ki so se seveda temu uprle.

Tako iz vsega tega obdavičenja in te sanacijske politike ni bilo ničesar. Kakor se vidi, je bil to samo volivni maneuver, s katerim se je tako dobilo rudarja na volitve. Tedaj z vso zadevo ni bilo nič in v tej smeri tudi nič ne bo.

Tako smo končno zopet na tem kot smo bili pred uredbo. Na slabšem seveda še v toliko, kolikor je blagajna pokojninskega zavarovanja bolj pasivna. Sedaj živi še od malenkostnih rezerv, ki pa so deloma tudi zamrznjene. V par letih še tega ne bo več in potem bo

2060 upokojencev po starih pravilih, 1482 oseb, ki poleg gornjih dobivajo malenkostno podporo še iz sredstev bivšega »Pokrajinsko pokojninskega sklada«,

3626 upokojencev po novih pravilih, 1211 delavcev, ki so zaradi redukcij svoje nadeje zavarovali, ki bi jih imeli dobiti iz naslova tega zavarovanja.

Kaj se pravi vse izgubiti, kar so tekom let prispevali tako delavci kot delodajalci in to ne malo, bodo vedeli najbolj oni, ki so pri tem pri-

## Nameščenci

Tovariši na Količevem so v boju za svoje najosnovnejše pravice. Za pravico združevanja. V tem boju pa jih ne smemo pustiti brez pomoči. Zato je odbor naše nameščenske zveze v svoji zadnji seji 7. t. m. sklenil, da naj vsak član prispeva 10 Din za stakujoče tovariše na Količevem. Ljubljanski tovariši naj znesek izročijo inkasantu, zunanjim tovarišem pa bomo poslali še posebno okrožnico, kateri bo priložena ček. položnica z označbo »Količevoc«.

Boj, ki ga bijejo naši tovariši delavci na Količevem, je boj nas vseh.

Vse tovariše kakor tudi tovarišice naprošamo, naj nam pošljejo kake prispevke za našo nameščensko prilogo. Cim več bo sotrudnikov in sodelavcev, tem boljša bo. Le korajžo, pa pošljite; kar ne bo prav dobrega, bomo pa malo opilili.

## Tekstilno delavstvo

Jarše. V nedeljo, dne 6. oktobra je imelo delavstvo iz naše tovarne v društvenem domu v Grobljah sestanek. Kljub slabemu vremenu se je zbralo nad polovica delavstva. Na tem sestanku so se obravnavala vsa tekoča vprašanja, ki se tičejo delavstva v tovarni. Naši voditelji so podali poročila o gibanju v organizaciji, priporočali so, da se čim številneje udeležimo tečaja, ki bo 13. oktobra v Šmarci, govorili smo tudi o kolektivni pogodbi. Z zadovoljstvom smo vzeli

zadeti. Vse, kar je bilo mogoče, so delavci dali, da bi zavarovanje ohranili, pa kaj, ko so vse njihove žrtve in naporji za tako vrzel veliko premajhni.

Pokojninsko zavarovanje je imelo v letu 1934 13.4 milij. Din dohodkov in 14.2 milij. Din izdatkov — tedaj primanjkljaja za ca. 800.000 Din. Letos pa se bo ta primanjkljaj povišal na 1½ milij. Din.

Število zavarovanega delavstva je bilo v letu 1930 15.587, v letu 1934 pa samo še 9951. V štirih letih je tedaj padlo za 5636 članov.

Število upokojencev po starih pravilih je padlo v letu 1934 za 107, tedaj na 2060 (s svojci vred), ko so na drugi strani upokojenci po novih pravilih porastli za 212 na 3626.

Po gornji tabeli se je število starih in novih upokojencev skoraj približalo številu še zaposlenega delavstva. Da so take razmere nevzdržne, je brez kakih posebnih dokazovanj več kot jasno.

Sedaj prejemajo upokojenci po starih pravilih brez draginjskih doklad iz pokrajinsko pok. sklada: za člana 75.63 Din, za vdovo 32.41 in za siroto 13.37 Din; po novih pravilih pa za člana 5085, za vdovo 2179, za siroto pa 778 Din pokojnine na leto.

V sosednjih državah so sanacijsko vprašanje Bratovskih skladnic že davno rešili in to za delavstvo na zadovoljiv način. Tudi pri nas so zastopniki delavstva izdelali predlog zakona, na podlagi katerega bi se našla sredstva za sanacijo pokojninskega zavarovanja naših Bratovskih skladnic. Ker država sama ne da ničesar, praviloma bi sicer bila dolžna dati največ, naj bi se vsaj ta projekt osvojil in uzakonil. Projekt tega zakonskega osnutka smo priobčili v 30. številu »Delav. Pravice« od 22. avgusta t. l. Na podlagi tega projekta bi se zbralo letno ca. 20 milij. Din za sanacijski fond in ne 32, kot je to kazala tabela. Krivda za te podatke pa ni na naši strani, ker smo se pač zanesli, da je tabela v redu. Sicer pa bi tudi znesek 20 milij. Din zdaleka zadostoval za kritje primanjkljajev pokojninskega zavarovanja naših Bratovskih skladnic.

Ker je to vprašanje življenjske važnosti velikega dela našega delavstva, ne bomo nehali zahtevati, da se ta velika krivica, ki jo trpi to delavstvo, čimprej popravi in dobi sredstva, da se reši tisoče zavarovancev skrajne bede in obupa. Tu ni prav nič več časa za oklevanje in odlašanje, marveč je treba storiti vse, da se sanacija tega zavarovanja res temeljito izvede.

Stavka 2000 mizarjev je bila te dni končana v Belgradu. Stavkali so od 9. septembra. Sklenjena je skoro v vseh mizarskih podjetjih kolektivna pogodba z izjemo nekaj obratov. Delavstvo je sklenilo voditi proti tem obratom oster bojkot z vsemi razpoložljivimi sredstvi.

na znanje izjavo vodstva podjetja, da želi, da vsa vprašanja, ki se tičejo delavstva, uredi v sporazumu z organizacijo. Taki sestanki so za nas potrebni in važni. Zato želimo, da pridejo na prihodnji sestanek vsi člani in članice.

## Kovinarji

Jesenice. V zvezi z dopisom, ki smo ga poslali vsem prizadetim gg. ministrom radi rešitve spomenice JSZ od dne 8. septembra t. l., smo prejeli od g. dr. Korošca sledeči odgovor: P. n. Jugoslov. strokovna zveza, Jesenice. Gospod minister je prejel vašo pismo in mi naročil, naj vam sporočim, da se bo na merodajnih mestih zavzel in priporočil upravičene zahteve, izražene v spomenici Jugoslov. strokovne zveze v Ljubljani. — Z odličnim spoštovanjem. Podpis tajnika.

Titan. Komaj smo pričeli z organizacijo, že so nastali med njo in vodstvom nesporazumljenja. Na razgovoru, ki se je pod predsedstvom g. ing. Barage, inšpektorja dela, vršil dne 8. oktobra v podjetju samem, se je dosegel sporazum. Upamo, da je z njim postavljen temelj, da ne bo videlo podjetje v organizaciji svojega nasprotnika, ampak činitelja, s katerim more pri dobri volji vedno in v vseh zadevah, ki se tičejo delavstva, sporazumno delati v obojestransko korist.

Nov rudarski zakon se pripravlja v ministru za šume in rude — na predlog poslodavskih organizacij in zbornic.



# Kranjske tovarne

## TOVARNA PRAH NA PRIMSKOVEM

Obrat se je šele pred kratkim preselil iz mesta v bližnje okolice. Delavstvo v tovarni je slabo plačano, pogosto se kršijo predpisi o nadurnem delu. Delavstvo v tem podjetju je popolnoma nezavedno in neborbeno, čemur je gotovo precej krivo tudi dejstvo, da se mora podjetje hudo boriti s konkurenco in tovarna le srednje dobro uspeva.

## BOŽIČ NA PRIMSKOVEM

Bivši kranjski trgovec Božič si je na Primskovem postavil lastno majhno tekstilno tovarno, ki zaposluje le okoli 30—40 delavcev in jo hudo stiskajo začetniške težave. Plače v podjetju so zelo nizke, delavstvo pa večkrat pošilja na dopuste. V podjetju je zelo potreben delovni red, urediti bi se morale plače itd., od česar bi gotovo imelo tudi podjetje veliko korist. Predpogoj za redno in uspešno poslovanje tovarne so tudi urejene delavske razmere.

## »IKA«

Pletilna tovarna »Ika«, v kateri so delavke lansko leto vodile hud mezdni boj, zaposluje danes okoli 100 delavk. Po poteku delovnega dogovora ob koncu lanske stavke, t. j. z novim letom, je podjetnik Adamič odpovedal službo vsemu delavstvu, že čez teden dni pa je spet začel sprejemati stare delavke ponovno v službo. To je delal skozi vso zimo in pomlad, dokler ni imel v začetku letošnje sezone tovarne naplunjene. Vendar je pa pri delavstvu ta podjetnikov trik, da bi ubil v njih borbenost in voljo za organizirano borbo, svoj namen dosegel; delavke, ko so bile ponovno sprejete na delo, niso več držale skupnosti, nič več niso upale svojih zahtev uveljavljati s pomočjo organizacije in so se prepustile na milost in nemilost podjetniku. Posledice so se takoj pokazale: občutno znižanje plač, ki jih je delavstvo s pomočjo organizacije v hudi borbi doseglo. Tu delavstvo vidi jasen primer, da je mogoče zboljšanje eksistence le s pomočjo organizacije in da se upanje na »milost« delodajalca in strah pred njegovo zamero nad delavstvom samim vedno bridko maščuje. Tudi delavke v tovarni »Ika« bodo končno spet prišle do spoznanja, da je njihova rešitev le v močni organizaciji.

## SAVNIK

Kranjski veletrgovec Ivan Savnik ima lastno trikotajo in šivalnico, kjer je zaposlenih okoli 40 delavk. Tudi tu bo še marsikaj treba urediti, zlasti glede mezd, ki se vedno leto za letom znižujejo.

## TOVARNA ČEVLJEV PREŠERN

Podjetje zaposluje 30—40 delavcev. Zaradi nizkih mezd je tovarna na zelo slabem glasu. Podjetnik grozi delavstvu z ustavitvijo obrata, če bi si to poiskalo zavetja v organizaciji. Vendar pa upamo, da se bo moral končno tudi on sprijazniti s tem, da bo v sporazumu z delavsko organizacijo uredil razmere v svojem podjetju, po čemer čuti delavstvo vedno večjo potrebo.

## »STANDARD«

Tovarna usnja »Standard« je pred kratkim dobila novo vodstvo. Delovne razmere so v primeri z drugimi podjetji iste stroke pri nas na Gorenjskem (n. pr. »Runo« v Trzinu) zelo slabe. Zato je tu ureditev nujno potrebna, kar ne bo težko, če bo podjetje pokazalo količkaj uvidevnosti in pripravljenosti.

## »SEMPERIT«

Tovarna gumija »Semperit«, avstrijsko podjetje, je edino te vrste v Jugoslaviji. V podjetju je že tri leta uveljavljena kolektivna pogodba. Vendar se pa v njem kljub temu še dogajajo velike nerednosti, zlasti glede dopustov in odpuščanja delavstva in glede nadurnega dela. Delavstvo samo bo moralo narediti red, da ne bodo nekateri delali po 10, 12 ali še več ur, dočim bi morala množica delavcev čakati na brezplačen dopust. V podjetju je uveljavila svojo moč Splošna del. strok. zveza (marksisti).

## OSTALA PODJETJA

Razen zgoraj naštetih imamo v Kranju še več manjših podjetij obrtniškega značaja, ki že spadajo po svojem obsegu med industrijska podjetja. Omenimo le tovarno čevlje »Jadrans«, pletilnico Ogrizek, tovarno žime Knific v Stražišču, mizarstvo Pollak na Farovski loki, puškarno, elektrarno Majdič, tovarno vreč Ljudevit Sirc in druge.

Razen tega imamo v Kranju tudi dve tiskarni: »Sava« in »Tiskovno društvo«, ki pa sta netarifirani in so zato v njih delovni pogoji neprimerno slabši kot v tarifiranih podjetjih. Tudi ti dve podjetji bosta morali končno spoznati, da je predpogoj za gospodarski procvit in uspeh urejeno delovno in tarifno razmerje.

Po tem kratkem pregledu razmer v kranjski industriji prav lahko spoznamo, da so tu delovne razmere skrajno slabe. Velika in trudapolna naloga čaka delavske organizacije, da te razmere zboljšajo, zlasti s pomočjo mezdnih gibanj in uveljavljanjem kolektivnih pogodb. V ta namen je potrebna koncentracija vseh pozitivnih delavskih sil. Sveta dolžnost vseh poštenih in zavednih socialnih delavcev je, da napno vse sile, da začne to trpeče in zapostavljeno delavstvo v Kranju skupen boj in uveljavi svoje pravice.

Jugoslovanska strokovna zveza se je za enotno borbeno fronto kranjskega delavstva že mnogo prizadevala. Skušala je doseči, da sestavi vse tri delavske organizacije (beli, rdeči in plavi) skupen strokoven svet, ki naj napravi načrte, zbere materijal in po enotnem načrtu vodi vse mezdne boje v Kranju. Žal, da vsa naša prizadevanja niso rodila pozitivnih uspehov. Spoznali pa smo, da bo treba pri nekaterih delavskih organizacijah še mnogo več pravega delavskega duha in zavednosti, da bo tak skupen nastop, ki je nujno potreben in edino rešilen, mogoč.

Tone Fajfar.

Zastopnika JSZ pri banu. Pred kratkim sta se oglasila zastopnika načelstva JSZ tov. S. Zumer in Jože Rutar pri g. banu in ga osebno opozorila na spomenico JSZ, prav tako pa ga tudi prosila, naj podpira prošnje in zahteve organiziranega delavstva. G. ban je zastopnikoma obljubil, da bo pripravljeno ustreči željam Jug. strok. zveze. Domenil se je z zastopnikoma, naj organizacija pošilja njemu vse opravičene zahteve pismeno z jasno razlago o položaju prizadetih. — Vse skupine in zveze JSZ naj zato pošiljajo prošnje in zahteve. namenjene banski upravi, centrali JSZ v Ljubljano, katera bo potem one odposlala na merodajno mesto in jih po potrebi tudi lahko tolmačila.

## Razno

Ziri. Po dolgem spanju se tudi pri nas skorajzimo in ustanovimo strokovno skupino delavcev. Vse je v teku za pripravo, da bomo mogli

sklicati ustanovni občni zbor. Delavci, pogum! Ako se že vsepovsod delovno ljudstvo organizira in si s tem pomaga do boljšega položaja, zakaj bi ravno mi ne prišli za delo. V trdnem upanju, da bo naše delo rodilo uspehe, gremo vsi zavedni delavci v Jugoslov. strokovno zvezo.

**Večdnevna konferenca šef-zdravnikov in ravnatelj iz vse države, ki se je vršila v Belgradu, se je zaključila z resolucijo: da je težak položaj del. zavarovanja posledica tega, da ni v celoti izveden zakon o zavar. delavcev, vsled česar nosi breme starostnega zavarovanja bolniška panoga, ker nadalje stalno padajo del. mezde in ker ni izvedeno zavarovanje zoper brezposelnost. Zato zahteva konferenca: 1. Izvedbo celotnega zakona; 2. starostno zavarovanje; 3. zavarovanje zoper brezposelnost; 4. zakon o minimalnih mezdah; 5. zakon o pokojninskem zavarovanju nameščenec za vso državo. — Okoli teh točk resolucije so govorili in govorili gospodje kar več dni. Spomenic vseh teh zahtev, podprtih s tehtnimi razlogi, je v ministristvu že od več let nazaj kar na kupe. Treba je le napisati nekaj paragrafov in ministrskih podpisov.**

## To in ono

Obrtna razstava v Kranju je bila prav zanimiva, posebno če si jo žel pogledat takole proti polnoči. Tam doli si si prav lahko ogledal kranjsko purgarijo, ki je v veselem razpoloženju ob številnih izpraznjenih litrčkih in ob lepo donečih glasovih harmonike tja v zgodnja jutra reševala obrtništvo grozečega propada. Tam gori v razstavi okroglega urada si pa lahko videl med drugim tudi sliko koščene smrti, ki nataka pijančku kupico z rujnim vinčkom. In takole v zgodnjih jutranjih urah si ob času razstave lahko opazil kranjske vinske bratce (na uho povedano: gospe), kako se trudijo pod težo bremen po klančih gori v častljivo gorenjsko metropolo. Zelo častitljiva navada kranjske obrtniške bratovščine je tudi tradicionalna pojedina ob otvoritvi razstave. V časopisih smo brali, da tudi letos te častitljive navade niso opustili. — Na drugi strani pa vedno in vedno beremo v časopisih poročila o žalostnem položaju obrtništva, ki je posebno v nekaterih panogah v resnici gospodarsko popolnoma uničeno. Ali ne bi bilo bolj prav, da bi namesto poedin obrtniki rajši podprli svoje pomoči potrebne tovariše? Frakarjenje in malomeščanska miselnost se utegne kdaj še prav kruto maščevati.

**V Evropi dobiva 19 milijonov delavcev, približno 40% vseh delavcev, plačan dopust, kakor sporoča Mednarodni urad za delo. Urad se bo prizadeval, da doseže tudi za druge delavce plačan letni dopust. Naše delavstvo še ni tako srečno, da bi imelo plačane dopuste. Še to, kar imamo v del. soc. zakonodaji, hočejo naši delodajalci docela demontirati.**

Treba pa bo, da slejkoprej tudi mi pridemo do tega, da bo naše delavstvo imelo pravico do plačanih dopustov.



KNJIGOTISK  
BAKROTISK  
KLISARNA

LITOGRAFIJA  
KAMENOTISK  
OFFSETTISK

# JUGOSLOVANSKA TISKARNA

LJUBLJANA • KOPITARJEVA 6

ILUSTRACIJE IN KLISEJI DAJO REKLAMI SELE PRAVO LICE. - ZA REKLAMO V VISOKIH NAKLADAH UVAŽUJTE LE OFFSETTISK, KI JE DANES NAJCENEJSI!